

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popust po po dogovoru. Inzeratni davek posebej.
»Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji Din 144.—, za inozemstvo Din 330.—. Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

LIKVIDACIJA ŠPANSKE DIKTATURE

Nova španska vlada je le prehodnega značaja — Obsežna politična in vojaška amnestija — Obnova parlamentarnega režima

Madrid, 31. januarja. Po včerajšnjih posvetovanjih generala Berenguera, ki jih je zaključila skupna seja designiranih ministrov pod predsedstvom kralja, je general Berenguer včeraj popoldne sestavil svojo vlado in popoldne ob 16. predložil kralju v potrdilo definitivno listo svojega kabineta. Vlada je sestavljena takole:

ministrski predsednik, zunanji in vojni minister: general Berenguer; notranje zadeve: general Mazo; mornarica: kontreadmiral Carvia; finance in gospodarstvo: Arguelles; pravosodje: Estrado; zgradbe: Matos; prosveta: vojvoda Alba; delo: Sangreros Dolano.

Program nove vlade

Madrid, 31. jan. Novoimenovana vlada je ob 5. popoldne na dvoru prisegla, nakaž se je takoj vršila prva seja ministrskega sveta. Na tej seji je bil definitivno določen program nove vlade, o čemer je bil po seji izdan kratek komunikat, ki pravi, da si bo vlada prizadevala čimprej uvesti normalno ustavno stanje. Z vsa strogošću bo vzpostavila v državi red in mir ter bodo tozadevno takoj izdani novi ukrepi, da se prepreči vsi izgredi. Ob enem napoveduje komunistično obširno politično in vojaško amnestijo.

Politična orijentacija

Politična orijentacija novega kabineta je konzervativna. Razen predsednika generala Berenguera, ki je bil v svojem kabinetu grofa Maure vojni minister, in vojvode Albe, sedanjega prosvetnega ministra, sta zavzemala ministrske položaje tudi že sedanji finančni minister Arguelles in minister za zgradbe Matos. Pravosodni minister Estrado je bil v zadnjem kabinetu pred nastopom Primo de Riverove diktature državni podtajnik, vendar pa se je zelo redko udeleževal v političnem življenju. Novi minister mornarice kontreadmiral Carvia uživa glas odličnega strokovnjaka.

Odmev v španski javnosti

Vtis, ki ga je napravila nova vlada v španski javnosti, je dokaj različen. Na eni strani smatrajo novo vlado za nadaljevanje diktature, na drugi strani pa tudi oni krogi, ki vidijo v tej vladi likvidacijo in prehod v ustavno stanje, z veliko skepsjo stoje ob strani in čakajo na rezultate njenega dela. Vodilni politiki označujejo sedanjo vlado kot eno na šibkejših v zadnjih 25 letih ter dvomijo, da bo mogla ta vlada obvladati sedanje velike težave.

Parlamentarne volitve v juniju

V vseh političnih krogih je opažati veliko živahnost. Vse stranke ve ali manj računajo na konec diktature ter se marljivo pripravljajo na obnovo svojega političnega delovanja. Vodstva posameznih strank imajo že za prihodnje dni sklicane konference, na katerih bodo razpravljali novo politično situacijo ter razpravljali o reorganizaciji svojih strank. Po napovedbah iz okoličnice vlade bi se imele parlamentarne volitve vršiti najkasneje meseca junija. Novozvoljeni parlament pa bi se sestal meseca septembra ali oktobra.

Nemška sodba o položaju v Jugoslaviji

Zanimiv članek v »Hamburger Fremdenblatt« — Hrvatski narod obsoja akcijo teroristov in emigrantov

Beograd, 31. januarja. M. »Hamburger Fremdenblatt« je v eni svojih zadnjih števil objavil od svojega beograjskega dopisnika naslednji opis novega režima v naši državi:

»Jugoslavija je preživela leto dni pod diktaturo, ali bolje rečeno, preživela je prvo leto diktature. Sodeč po raznih znakih, obstoječi režim se ni rešil vseh nalog, ki jih ima rešiti, tako da bo vsekar še dolgo ostal na oblasti. Nepripravljenemu človeku ne bo težko ustvariti si pravo sodbo o dosedanjem delu diktature. Razpoloženje v hrvatskih in slovenskih pokrajinah zahteva zelo previdno in rezervirano sodbo. Po poslednjih odkritjih zagrebške policije je izven vsakega dvoma, da obstoji ali je vsaj obstojala v Hrvatski teroristična skupina, obenem pa je treba z gotovostjo reči, da se dr. Pavelić in Perčec ne bosta strasila nobenega početja, da bi obrnila pozornost inozemstva na Hrvatsko. Enako pa je gotovo, da bo ta teroristična in emigrantska skupina hitro izigrala tudi svojo poslednjo karto, in sicer ne samo zato, ker podvzema beograjska vlada odločne ukrepe proti njej, temveč tudi zato, ker široke hrvatske množice nočejo iti za njo. Upamo, da bo sodna preiskava prinesla dovolj luči v to zadevo, ki se zlasti mnogo tiče Hrvatov. Vendar pa se s pozitivnostjo more ugotoviti, da hrvatski narod ne želi imeti ničesar skupnega s temi teroristi.«

Boji med makedonstvujušimi

Krvav spopad med makedonstvujušimi v Svilengradu — Razburjenje med prebivalstvom

Sofija, 31. januarja. V Svilengradu je prišlo sredi zopet do krvavega obračuna med pristajali obeh razprtih taborov makedonstvujuših. V neki kavarni so bili zbrani pristajali obeh skupin, med katerimi je prišlo po kratkem prepiranju do spopada. V borbi, ki je sledila, je padlo okrog 120 streliv. Bitka je trajala dobre četiri ure in je spravila pokonci vse mesto. Ko je prišlo vojaštvo, so pretepači pobegnili, na bojišču pa so pustili enega mrtvega in enega težko ranjenega. Ubit je bil pristaš Mihajlove skupine neki Filipov, težko ranjen pa pristaš Protogerove skupine neki Razkolnikov, ki so ga v brezupnem stanju prepeljali v bolnico. Spopad je izzval v mestu veliko paniko. Prebivalstvo je zaradi neprestanih umorov med makedonstvujušimi skrajno vznemirjeno, tembolj, ker ostanejo napadalci in morilci v veliki večini primerov neizsledeni in nekaznovani.

Pred zaključitvijo pogajanj v Sofiji

Naš poslarik pri zunanjem ministru Burovu — Za zaključitev pogodb je že vse pripravljeno

Beograd, 31. jan. »Politika« poroča iz Sofije, da je včeraj imela jugoslovensko-bolgarska mešana komisija konferenco, po kateri sta naš poslanik Ljuba Nešić in predsednik naše delegacije Janković posetila zunanjo ministru Burova, s katerim sta razpravljala o vprašanjih, ki so v zvezi z ustvaritvijo obmejne nevtralne cone, o kateri se pogajanja približujejo zaključku. Pričakuje se, da bodo do sobote priprav-

ljene in urejene vse pogodbe. Sofijski list »Zora« poroča iz dobro poučenega vira, da bodo pogajanja v najkrajšem času končana in da so v to svrhu že določene vse formalnosti. Za varstvo meje se bo po poročilih tega lista osnovala mešana kontrolna komisija, v kateri bo imela vsaka država po enega višjega oficirja in po dva uradnika iz zunanje in notranje resore.

Poljski dolgovi Franciji

Posledice ameriške prohibicije
New York, 31. januarja. Zaradi zasrutenja z alkoholom je umrlo zadnje čase več oseb. Zavarovalnice na življenje so dvignile zavarovalne premije na pet- do šestkratno višino, ker menijo, da je zaradi utihtopljenega alkohola, ki je večkrat strupen, zelo narasel riziko življenjskega zavarovanja.

Paris, 31. januarja. Poljska je podpisala pogodbo, ki določa njene vojne dolgeve Franciji v višini 1897 milijonov frankov. Plačati jih mora v 62 anuitetah. Dolgovi so nastali v času poljskega upora v Gornji Šleziji in zaradi vojnih dobav v poljsko-ruski vojni leta 1920.

Orlovski voditelj aretiran

Beograd, 31. januarja. Beograjska »Politika« objavlja iz Zagreba naslednjo brzojavko:

Nacelnik bivše organizacije Orlov dr. Protulipac iz Zagreba je bil aretiran, ker so prišli policijskim oblastem v roke spisi, ki jih je dr. Protulipac pošiljal organizacijam in članom Orla, ki so bili razgnani po zakonu, ker niso vstopili v Sokola kraljevine Jugoslavije. Iz spisov, ki jih je dr. Protulipac pošiljal Orlov, je razvidno, da je ž njimi še nadalje vzdrževal zveze ter jih skušal z navodili in navetiti še dalje obdržati v stari organizaciji.

Poset Masaryka v našem poslaništvu

Praga, 31. januarja. Včeraj ob 4. popoldne je posetil jugoslovensko poslaništvo predsednik republike Masaryk v spremstvu šefa protokola. Bil je sprejet od poslanika dr. Grge Andjelinoviča in vsega poslaniškega osebja. Predsednik Masaryk je ostal do 6. popoldne v razgovoru z našim poslaništvom. Čeprav od oficijelne strani ni bil izdan noben komentar o tem posetu, je vendar izzval veliko senzacijo.

Boji s komunisti v Hamburgu

Hamburg, 29. januarja. Pri včerajšnjih pouličnih bojih s komunisti je morala policija nastopiti kakor v vojni. 12 policijskih uradnikov je bilo deloma težko ranjenih, toda tudi mnogo brezposelnih je bilo poškodovanih. Pruski policiji se je posrečilo ustaviti močne oddelke demonstrantov, ki so bili na poti v Hamburg.

Neresnične vesti

o dr. Mačku

Beograd, 31. jan. M. Osijski »Hrvatski List« objavlja naslednjo vest: »Madžarski službeni telegrafski urad je poročal pred tremi tedni, da leži dr. Maček v Beogradu težko bolan na ledvicah. V zvezi s tem je isti urad pred tremi dnevi objavil vest, da je bil dr. Maček prepeljan v državno bolnico. Od merodajne strani se izjavlja, da so te vesti madžarske agencije povsem izmišljene ter z namenom serviranje evropski javnosti. Dr. Maček se nahaja popolnoma zdrav v preiskovalnem zaporu Državnega sodišča za zaščito države ter se proti njemu vodi redno preiskovalno postopanje.

Razprava proti kumanovskim komunistom

Beograd, 31. januarja. AA. Včeraj se je nadaljevala v državnem sodišču za zaščito države razprava proti Nikoli Stanojeviću in tovarišem. Glavni tožilec dr. Radoslav Dobričić je postavil končni predlog in ga podprl z dokaznim gradivom. Za tem so govorili od sodišča določeni branitelji Milan Stojković, Nikola Anđelićević in Dušan Mišević, tajniki Državnega sodišča ter odvetniki Gjorđe Tuparelić, dr. Dragoljub Ljubotretić in Metod Anastasijević. Po končanih govorih braniteljev je predsednik Državnega sodišča opredelil zaključni razpravo in izjavil, da bo razsodba izrečena v soboto dne 1. februarja ob 9. uri dopoldne.

Bombni atentati v Chicagu

Pet atentatov z bombami in trije umori v eni noči — Do tal porušena hiša — Osem oseb ubitih, 20 ranjenih — Zločinci neizsledeni

Chicago, 31. januarja. Chicago že od nekdaj slovi kot eldorado raznih zločincev. Umori in atentati so skoraj na dnevnem redu, a rekord je bil nedvomno dosežen v pretekli noči. Izvršenih je bilo kar pet bombnih atentatov in trije umori, poleg cele vrste manjših vlomov in tatvin.

Lastnik neke veletrgovine s kolonialnim blagom je v zadnjem času že večkrat prejel grožnja pisma neke teroristične tolpe, v katerih so mu grozili s smrtjo, če im takoj ne izplača 5000 dolarjev. Ker tej grožnji zahtevni ni ugodil, so v minuli noči pogladi trgovino v zrak. Eksplozija je bila tako silna, da se je trinadstropna hiša porušila do tal. Pri tem je bilo osem oseb ubitih, okrog 20 pa več ali manj težko ranjenih. Skodo cenijo na 100.000 dolarjev. Drugi bombni atentat je bil izvršen na

nekega sodnega uradnika, ki je zelo odločno nastopil proti zločincem. V njegovi garaži so našli peklenški stroj, ki pa so ga še pravočasno uničili, tako da ni prišlo do eksplozije.

Trije drugi atentati so bili izvršeni v raznih delih mesta na razne trgovine, pri čemer pa ni bil nihče ubit. Istočasno so zločinci izvršili tudi tri umore. V avtomobilu nekega trgovca so našli umorjeno njegovo ženo in soferja. V neki zakoniti gostilni pa je bil ubit član ene izmed številnih zločinskih družb, ki so ga umorili brez kane lastni tovariši iz masčevana.

Zločinci so ostali v vseh teh primerih neopredeljeni. Med prebivalstvom vlada zaradi strašovitih naraščanja zločincev veliko vznemirjenje.

Ruska vlada ponarejala dolarje

Sovjetska vlada je sistematično ponarejala ameriški in angleški denar ter ga v velikih množicah pošiljala zlasti v Azijo

Berlin, 31. januarja. Na razpravi proti ponarejevalcem dolarjev pred moabitim sodiščem je Georgijec Bazilij Sadatarašvil, ki je eden glavnih krivcev podal senzacionalno izpoved o ponarejanju dolarjev po naročilu sovjetske vlade. Po izjavah Sadatarašvilja je sovjetska vlada sistematično ponarejala ameriški in angleški denar, odkar je prišla na krmilo. L. 1928 je sovjetski politični biro sklenil ponarejevati angleške funte, ameriške in mehiške dolarje. Velik del ponarejenega denarja se je porabil za financiranje kitajske državljanske vojne.

Ponarejeni denar je bil izdelan v državnih tiskarni v Leningradu in v dveh tiskarnah v mestih ob Donu. Dotičan denar je bil oddan triumviratu izvršnega odbora, ki je vodil vsa akcija, nato pa poslan v veliki množini kitajskemu generalu Fengu in sovjetski vladi na Daljnem vzhodu z nalogo, da ga razpeša na Kitajskem. Sovjetska vlada je razposlala velike množine ponarejenega denarja tudi v Siam, Indijo in Mezo-potamijo. Sadatarašvil je bil aretiran leta 1927 v Frankfurtu na Meni in je priznal svojo krivdo.

General Kutjepov žrtev boljševikov

Ogorčenje francoske javnosti — Listi zahtevajo prekinjenje odnosov z Rusijo

Pariz, 31. januarja. Pariški tisk se še vedno bširno bavi z zagonetno usodo bivšega ruskega generala Kutjepova. Vedno bolj se utrjuje prepričanje, da je postal žrtev boljševiške zarote. Iz raznih okoliščin sklepajo, da so ga tajni agentje GPU izvalili v zasedo in ga umorili. To domnevo potrjuje zlasti tudi knez Trubecki, ki do svoje smrti nekaj dni telefonično klical na sejo zveze bivših ruskih oficirjev, češ, da general Kutjepov ne more priti. Kmalu za tem pa je prišel Kutjepov, ki o vsem tem ni ničesar vedel. Knez Trubecki smatra, da so se takrat poskušali izvaliti generala Kutjepova v zasedo. Ne samo med ruski emigranti, marveč tudi v pariški javnosti vlada zaradi tega veliko razburjenje. »Echo de Paris« in drugi listi zahtevajo od vlade energične ukrepe, ker smatrajo, da je izginotje Kutjepova nov dokaz boljševiškega rovarjenja v Franciji. Vsi listi soglašajo, da zahtevata interes in čast Francije prekinitev odnosov s sovjetsko Rusijo.

Petek dan beračev

Ljubljana, 31. januarja.

V zadnjih treh dneh so imeli na policijski razklično družbo. V sredo so bili godovniki. Kakih 15 francolinov in francov, ki so praveč bučno proslavili svojega patrona, je moralo preročiti na policijski. Ko so se drugo jutro ohladili, jih je policija izpustila.

Včeraj so imeli v gostih mlade potepuške. Osem ali deset jih je bilo. Beračji in pohajkovači so po mestu, nadlegovali pasante in prežali na ugodne prilike, da bi kaj spravili iz tuč v lastne žepce. Danes pa je bil petek — dan beračev. Do 11. so jih pripeljali stražniki k dežurnemu uradniku šest. Vsi so večinoma stari znanci, vidi pa je bilo vsem, da so res usmiljena in podpora vredni.

— Zakaj ste beračji? je dežurni lakonično vprašal vsakega.

— Delati ne morem, je bil stereotipen odgovor.

— Beračiti ne smete, zato greste v zapor ali pa vas izženem v pristojno občino, je nadaljeval dežurni.

— Oh, gospod, rač v arešt, je dejal star kruljev berač. Sem saj zažiran. Zastoj košta in kvartir. Pomislite! Zjutraj pol litra prežganke, opoldne 56 dkg kruha, zvečer prežganke, pa postelja in še zakurjeno povrhu! Kar za cel teden me zaprite! Za jeruš mi itak ni nič. Mi že smrdi!

In je dežurni ugodil njegovi prošnji ter ga poslal za teden dni v zapor. V zapor so morali sploh vsi. Če bo pa kaj pomagalo, je seveda vprašanje. Ko bodo prišli iz zapore, si bodo zopet kluke podajali. In potem se začne pesem znova...

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA

Devise: Amsterdam 22.80, Berlin 13.565, Bruselj 7.9069, Budimpešta 9.9215, Curih 1095.9, Dunaj 797.41—800.41 (798.91), London 276.28, New York 56.87, Pariz 222.80, Praga 167.60, Trst 296.07—298.07 (297.07).

INOZEMSKA BORZE

Curih: Beograd 9.1275, Pariz 20.21, London 26.21, New York 518.075, Bruselj 72.125, Milan 27.105, Madrid 68.5, Berlin 123.80, Dunaj 72.9, Sofija 3.74, Praga 15.32, Varšava 58.05, Budimpešta 90.525, Bukarešta 307875.

Notranjsko: Rakov — 1 C, oblačno.

Ljubljanska opera ustvarja čuda

Skladatelj in glasbeni kritik Lujo Šafranek-Kavič o svoji »Hasanaginici« in o ljubljanski operi

Ljubljana, 31. januarja.

Jutri zvečer se bo vršila premijera prve moderne hrvaške opere »Hasanaginica«. Pesem o žalosni usodi Hasanaginice je ena najlepših tvorbo naše narodne poezije, globoka v čuti in občutkih ter pretresljiva s svojo dramsko vsebino. Nobene naše narodne ali umetne pesni ni, ki bi bila toliko krat prevedena na tuje jezike kakor »Hasanaginica«. Skladatelj Lujo Šafranek-Kavič je znal s svojo muziko slediti romantični te naše narodne pesni, tako da je njegova operi — kakor so pokazale uprizoritve v Zagrebu in v inozemstvu — zagotovljen trajen uspeh.

Skladatelj, stalni glasbeni kritik zagrebškega »Obzora«, se je ljubljivo odzval povabilu našega uredništva in mu je dovolil naslednji razgovor:

— Kakšno stališče zavzimate k problemu narodnega scensko — glasbenega dela?

— Francoska, italijanska in nemška operna literatura imajo izrazito nacionalne značilnosti, a da ni nikdar postavljen neki poseben problem v tem. Nacionalni umetniki enostavno niso mogli ustvarjati z drugim glasbenim jezikom nego svojim. N. pr. Verdi se ni mogel izražati na enak način kakor Massenet, a ta zopet ne kakor Wagner. Nasprotno pa so Slovani: Rusi, Čehi in Poljaki hoteli ustvariti nacionalno glasbeno umetnost, posebno opero, da izkoristijo veliki glasbeni kapital, ki so ga ustvarili vsi slavenski narodi. Musorgski, Rimski-Korsakov, Borodin, Glinka, Smetana, Dvořák, so ustvarili remek dela operne literature, ki jasno dokazujejo, da se narodni glasbeni kapital da umetniško uporabiti in da se iz njega lahko ustvarjajo glasbeno-scenska dela visoke umetniške vrednosti — karakteristična in originalna. Ta scenska dela naravno niso »opere« v italijanskem ali francoskem smislu, čeprav se iz komednosti rabi ta izraz.

Pri nas južnih Slovanov so se šele v zadnjem času začeli skladatelji baviti s studijem glasbeno narodnega kapitala, stremeli za tem, da doumejo njegovo duha in ne samo zunanje značilnosti. V tem doumevanju duha vidim ves problem. Čim bolj se umetnik uči v ta duh, tem tipičnejše bo njegovo delo; naj bo to simfonično, komorno ali scensko — čeprav ne navaja nobe-

nega motiva direktno. Niti ena šola kot smer, kot nekakšen princip ali zakon ne more nadomestiti tega umetniškega doumevanja.

— Dobro, vse to teoretično razumem. Kako pa ste to v praksi izvedli pri »Hasanaginici«?

— »Medvedgradski kraljici« in velikim narodnim baletu, ki ga sedaj pišete? — Meni kot avtorju je težko izreči sodbo o lastnem delu. Moje stremenje je bilo, da gre skozi celo delo kakor rdeča nit narodna karakteristika, a da se moja muzika pri tem ne odreče vseh sodobnih možnosti umetniškega izražanja. Melodika glasbene deklamacije izhaja iz glasbe, ki je vsebovana v sami narodni besedi. To je bil tudi glavni vzrok, da se »Hasanaginica« ni prevedla v slovensko, temveč da se daje v originalu, kjer je vsaka nota, njena višina, ritmična vrednost in dinamika odvisna od besede. Izjemo delajo le ona mesta, kjer se pojo narodne pesmi kakor v realnem življenju, a med katerimi je večina moj produkt, po narodnih motivih, a samo manjši del je direktni citat. Sodbo, v koliko so se mi ta prizadevanja posrečila, prepuščam drugim.

— Za ljubljansko premijero ste predelali »Hasanaginico«. Ali bi me hoteli informirati o tem?

— V obliki, kakor so »Hasanaginico« izvajali v Zagrebu in Sarajevu leta 1924, do 1927, je bilo prvo dejanje predolgo, ker je libreto prebogato za dramsko akcijo: Glavna sprememba se tiče prvega dejanja, ki sem ga skrajšal in koncično izdelal. Na konceptu in strukturi nisem ničesar spremenil, zato pa sem izvršil nekaj manjših tehničnih rešitev. Kompoziral sem tudi nekaj krajših novih mest, ker so bila potrebna kot posledica že omenjenih sprememb. N. pr. prihod Hasanaginice v prvem dejanju in pozdrav Pintorovič boga v II. dejanju. Tretje dejanje je ostalo nespremenjeno.

— Kaj sodite o naši operi?

— Odgovor je zelo lahek. O tem sem kot operni kritik »Obzora« že opetovano imel priliko obširneje pisati. Skupek mojih opažanj je ta, da ustvarja ljubljanska opera v primeri z gledališkim velikim in srednjim evropskim mestom, od katerih jih poznam zelo veliko, s sredstvi, ki so precej siromašna, naravnost čuda. Kdor živi tukaj (v Ljubljani), misli, da mora tako biti, je jako kritičen in pretenciozen. Kdor pa gleda iz daljave delo ljubljanske opere, veliko število zanimivih in sodobnih premijer, se vprašuje, kako je to sploh mogoče. A ako ima, kakor jaz, priliko, da posluša to ali ono opero v relativno solidni izvedbi, mora priznati, da lahko ustvarjajo taka čuda samo skrajna ambicija, požrtvovalnost in marljivost in da se z intenzivnim delom vseh sodelujočih nadomestijo pomanjkljivosti materialnih sredstev.

Ljubljanska opera ima med svojimi prvaki soliste, vredne velikih odrov, zbor in orkester pa sta, čeprav maloštevilna, zvočna in disciplinirana. Prepričan sem, da ljubljana visoko ceni svojo opero, ki to v polni meri zasluži. V inozemstvu je malo mest s istim številom prebivalstva kot Ljubljana, ki imajo svojo opero. Razume se, da je kvaliteta opere v enakem razmerju z obiskom publike, ker omogoča večji izkupiček angažma večjega števila in bolj ših sil.

Od »Hasanaginice« sem čul doslej pri skušnjih le polovico II. dejanja in III. dejanje in že ob tej priliki sem se prepričal, da se je zelo vestno in intenzivno delalo.

nek evropskega novinstva in nato vsebinsko novinskega prava kot bistvene sestavine razvoja političnih pravic evropskih narodov. Zato prikazuje v nadaljnjih poglavjih, kako se je tiskovna svoboda pri glavnih evropskih narodih razvijala z različnimi revolucijami in zoževala z različnimi reakcijami, in vsopred le-ta ustvari in politični, torej tudi splošno kulturni in pravni razvoj v Franciji, Nemčiji, Italiji, Avstriji, Angliji, do vojne, da potem povede v razvoj po 1918 in tekem zadnjega desetletja, upoštevajoč iz istega vidika notranjepolitični, ustavni in pravni razvoj in vsebinsko tiskovne in obče politične svobode v Srbiji in po 1918 pri nas, od tkzv. prevrata do Vidovdanskega ustava in potem do januarskega dogodka in do danes.

Ali sem pri tem snov razporedil dovolj zanimivo, ne le za jurista ali novinarja, marveč in za vsakega drugega inteligenta, o tem ne gre sodba meni. Mislim pa, da imam pri nas prvenstvo v tem, da sem snov obdelal s teh vidikov, da mi torej novinstvo samo in njegovo pravo ni suhoparna stanovska zadeva zase, marveč del, in to zmaten, skoraj bistven, del celokupnega narodovega, kulturnega in političnega torej tudi pravnega življenja. Celotno iz sila obširne nemške literature mi je znan le en spis istega naziranja, izšel pa je okroglo pred 30 leti in njegov avtor je dr. Vladimir Papafava, talentiran odvjetnik v Zadru, ki je prezgodaj umrl. Njegov spis je izšel tudi v laščini, menda v Padovi, hrvaškega izdajanja v takratnih razmerah ni mogel omisliti takoj, pozneje ga je prehitela smrt. — Prve slovenske knjige o novinstvu torej žal, ali hvala bogu, nisem spisal. Da pa moj spis ne bo brez vrednosti in brez odmeva, — kateri novinar, kateri avtor bi si tega ne domisljal, kdo bi se takšnim nam nam ne udajal? O. f. f. s. Dr. V. K.

Prosveta

Drama

Začetek ob 20.

Petek, 31.: Čvrček za pečjo. E. Sobota, 1. febr.: Utopljenca. 25. predstava. Izv. Zanjane cene.

Nedelja, 2.: ob 15. Pogumni Tonček. Mladinska predstava. Izven. Ob 20. Čvrček za pečjo. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven. Ponedeljek, 3.: Za žuboren so sdravila. B.

25. vzporedno Nestroyeve burke »Utopljenca« bo v ljubljanski drami v soboto, dne 1. t. m. v glavnih vlogah nastopajo: ga Medvedova in Rakarjeva ter zg. Cesar, Kralj in Levor. Režija je prof. Sestova. Vsevoliga »Utopljenca« je ena najboljših del slavnega gledališkega igralca in pisatelja neštetihi veselejših, Dunajčana Nestroya. Za to predstavbo je napisal par novih kupletov, katere bo pol v prvi vlogi g. Kralj. Pri predstavi sodeluje muzika dravske divizijske oblasti. Za predstavbo veljajo znižane ljudske cene.

Nedelja v ljubljanski drami. Popoldne je namenjena slovenski mladini. Po predstavi enajst let se igra zopet v ljubljanski drami izvirna mladinska igra »Pogumni Tonček«, katero je napisal avtor priznanega in dobrega slovesa, gospod Jaka Špičar. V pravilni nastopajo: gđ. Vida, ga Mira Danilova, ga Rakarjeva, gđ. Savačeva, gđ. Kukičeva, gđ. Savačeva, gđ. Kukičeva, gđ. Savačeva, gđ. Kukičeva in ga Medvedova ter zg. Jerman, Plut, Smerčič, Sencin, Jan, Kauker in Skrbnič. Pri predstavi sodeluje balet in muzika dravske divizijske oblasti. Režija ima prof. Osič. Sest. — Zvečer ob 20. uri pa se ponovi Dikensova komedija »Čvrček za pečjo« v režiji g. Cirila Debeva. Za predstavbo »Čvrček« veljajo ljudske, znižane dramske cene.

Opera

Začetek ob 20.

Petek, 31.: zaprto (gospodstva). Sobota, 1. febr.: Hasanaginica. premijera. Izven. Nedelja, 2.: ob 15. Beneško noč. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven. Ob 20. Rigoleto. Gostuje ga Tinka West-Pola. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Ponedeljek, 3.: zaprto.

Jutri se poje L. Šafranek-Kavičova opera »Hasanaginica«. Glasba tega lepega domačega dela sledi romantični narodni pesni, ki jo je Ogrinović tako krasno in močestno v narodnem duhu dramatičiral. Melodije so vzete iz bogate zakladnice bosansko-ljudskih pesmi, katere je komponist študiral na Ecu mesta, deloma pa komponiral svobodno v duhu teh melodij. Da pa je verjetnost te bosansko-muslimanske vsebine čim popolnejša ter karakterizacija Hasan-age čim izrazitejša, je vzel v obzir tudi poseben muzikalni orientalizem. Delo sta naš študijski režiser Polič in režiser Krivčević. Glavne partije pojejo ga Tihy, g. Križaj, g. Grba in g. Višar, stalni član zagrebškega gledališča.

V nedeljo popoldne se ponovi krasna Joh. Straussova opera »Beneško noč« z go Polčev, go Balakovo ter zg. Drenovcem. Gostuje. Pečkom in Povhovem v glavnih partijah. Zvečer se poje Verdijeva »Rigoletto« z g. Primožem v naslovni partiji. Gido poje za West-Pola, vodjovo g. Višar, Spasofulca z Betetto. Magdaleno ga Stagliar itd. Obe nedeljski predstavi se vršita izven abonma. Ga Tinka West-Pola, znana koloraturna pevka, gostuje v naši operi v nedeljo kot »Gilda« v operi »Rigoletto«. Za »Beneško noč« in »Rigoletto« veljajo znižane operne cene.

SENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.

Burki »Svetnik« in »Pred porokom« petnajstič na Sentjakobskem odru. V soboto 1. februarja in v petek 2. februarja se ponavljata na Sentjakobskem odru petnajstič oba »Slagorja« sezone »Svetnik« in »Pred porokom«.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Petek, 31. januarja 1930, katoličani: Peter, pravoslavni: 18. januarja. Maksim.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Drama: Čvrček za pečjo. E. Opera: Zaprto. Kino Matka: Noč pred smrtjo. Kino Ljubljanski dvor: Sladka grešnica. Kino Ideal: Za zločincem ni sledu.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Bohinc, Rimska cesta, Leustek-Resljeva cesta.

Jetri premijera!

LUPE VELEZ

Dama s trotoarja

WILLIAM BOYD

Elitni kino Matka

Kaj bo dobrega na kuharski razstavi

Za oko, jezik in želodec bo toliko privlačnega, da bi nihče ne smel zamuditi razstave naših kuhinjskih umetnikov

Ljubljana, 31. januarja.

Za tako stvar se človek že potrudil, posebno če bi se dala še kaka kastrolica polizati in pobrati kaka drobnjica, zato sem pa korajžno stopil pred odbor.

V torek popoldne torej naši kuharji in natakarji odpro svojo razstavo, ki bo pa trajala le tri dni in bo treba hiteti, da je kdo ne zamudi.

Ideja za imenitno in z vseh strani okusno prireditev se je zlegla pod ogromno belo kapo vsem našim sladokuscem znanega Ivana Babineka, šefa kuhinje v »Unionu«. Impozantni orjak je sicer Dunajčan, njegova gospa je pa prava Slovenka, hčerka nekdanjega restavratrja Kržišnika v ljubljanskem Narodnem domu in poznejšega lastnika hotela »Mangart« na Bledu. Moje se je izobraževal na Dunaju in v slavem hotelu »Südbahn« na Semmeringu, v Italiji in v Cairu, dokler ga po mnogih ovinkih soška armada ni zanesla v naše kraje. Na Bledu je bil najemnik Parkhotela, kjer ga je doletela visoka čast, da je na Vidov dan 1920 pripravil prvi dejeneur za tedanjega regenta, sedanjega kralja Aleksandra, ki je takrat najprisrčnejše pozdravljen prvi obiskal Bled. Hudo skušnjo je tedaj imenitno prestal naš predsednik Babinek. Dejeneur je bil naročen za 75 oseb, a regentovih gostov je prišlo kar 120 in to kar celo uro prej, kakor so bili napovedani. Ali prvovrstni strokovnjak ni bil v zadregi, čeprav je več čas od jutra stal poleg njega stražnik iz Beograda. Kar zasukal se je in zacopral, da so se na mizi vrstila izvrstna jedila: ruski hors d'oevre, juha v tasah, delikatne bohinske postvice, rižota, domače pečene piške, salata, kompot, Sacherjeva torta s smetano, giardineto in črna kava. Sam regent je mojstru izrazil presenečenje, da je bilo v tako kratkem času mogoče rešiti pretežko nalogo tako nepriljubljeno sijajno. Ta pohvala je tudi najlepši spomin g. Babineka, ki smo njegovo umetnost imeli pozneje priliko spoznavati v »Zvezdic« in »Toplice« na Bledu in sedaj že več let v »Unionu«.

Pod njegovim vodstvom so si odborniki ogledali vse največje kuharske razstave v inozemstvu, zlasti pa v Berlinu, na Dunaju in v Frankfurtu, da njih razstava prav nič ne bo zaostajala za tujimi, če jih ne bo še celo prekosila, kar upravičeno sodimo po ogromnih pripravah. Za te priprave imajo pa čas le po polnoči, ker so do tedaj v službah. In koliko bodo razen truda in dela žrtvovali denarja za najdragocenejše dobrote svoje umetnosti! Resnično hvalenji moramo biti njihovi požrtvovalnosti za razstavo, ki je največjega pomena za tujski promet. Beograd in Zagreb si niti od daleč ne upata misliti na podobno izložbo kuharske umetnosti in zopet je Slovenija po zaslugah naših kuhinjskih umetnikov prva v državi. Izdali so tudi lepo spominsko knjižico, ki smo včeraj iz nje objavili kratek izvleček iz Savarinovih člankov o eladokusnosti.

Iniciator in najpožrtvovalnejši predsednik razstave pripravlja takorekoč krasno izložbo del svoje umetnosti. Za oko, jezik in želodec najpopolnejša jedila: velikanske languste s kavijarjem, kolosalen jastog a la madame Sernee, no, takih rakov-orjakov Ljubljana še ni videla. Dental bo z majonezo poleg domačega sulca, poleg vsega porisanega purana pikantno garniran pusek, najnovije za nas bodo pa ameriški kompoti t. j. velikanske sadje v krasnih posodah. Kakšne bodo pa salate, polnjene divje rabe, fileji, jetrna kaša v aspiku in druge delikatese, pa ne smemo izdati.

Rudolf Wand je Prazan in je čez Pariz, Cannes, Monte Carlo, London in druga velika mesta priromal v »Toplice« na Bled ter se ustavil v Ljubljani pri »Slonu«. Velike zaslugе ima, da je »Slon« vedno natančno najboljšega občinstva in je postal zbirališče sladokuscev in elegancije z dežele in mesta. Mladi umetnik nam bo postregel s puljarjem na elzaški način, ki je polnjen z gorjimi jetri in pečen v ekorji iz testa. Hrabet srge a la Carmen je garniran s sadno hladetino, fazan, kapitalna gos, losos in jastog a la russe, pa divolna šunka a la »Slon« so taki, da se morajo pocediti sline najbolj izetradanemu franciskanskemu kozlu, in pa sadne hladetine v vinčkih hladetinah itd. m—m—m...

Josip Grablovič, šef — slaščičar v »Unionu«, je tudi imeniten kpar. Takle spomenik naj postavijo v Ljubljani, kakršnega razstavi ta sladki umetnik. Pet čokoladnih nagih velikanov s kuhinjskimi atributi v rokah nosi težko zemeljsko kroglo — o, ne, to je le v premeru 30 cm širok — indijaneček. Poldrugi meter visoka košarica iz čokolade je polna krasnih svežih breskev. Pomislite, breskve ob tem času! Seveda, ker so iz sladkega marcipana. To se bomo posladkali s tortami, občudovali čajno punčko in košarico iz kokosovih orehov s čajnim pecivom!

Viktor Seidenglanz je vicešef unionske kuhinje, pripravlja šunko s kraljevo sliko iz dragocenih gomoljik (Trüffel), grozdna jajca, kjer bodo jagode iz kavijarja, jetrno pasteto v krustadi, dunajske marinirane karpe in dolgo vrsto pikantnih jedil.

Gospa Katica Šterk, spretna gospodinja hotela »Bellevue« komponira s pes-

niškimi zanosom srčkano čajno lutko za prekaženega jezika in lovi donavsko kečigo po vodi iz aspika. Tako je nagla ta delikatna riba, da ji mora pri lovu pomagati Ljubljancin Vladimir Brufach.

Gospodična Toni Kenč, specialna kuharica za sočivje in zelenjavo v »Unionu«, nas bo poučila o porabi krompirja v restavracijski kuhinji in z njim napravila 10 skled, 9 skled bo pa polnih z jedili iz zelenjave za diabetike. Porabo karfiolke bo pokazala v 8, artičok pa v 6 skledah. Silno poučno za vse naše gospodinjke.

Kaj pa študira gđ. Marica Brišnik v »Zvezdic« in komponira gđ. Jerica Zemljan s svojimi lepimi pomočnicami v gospodinjki šoli »Mladike«, je pa v resnici sladka tajnost.

Natakarji bodo aranžirali vzorne mize, razne trvdke pa razstavijo toliko svojih dobrot, da je v vseh dvorinah »Uniona«, kjer bo razstava, oddan že zadnji kotiček. O tem pa prihodnjič!

Za to razstavo naše gostoljubnosti vladna seveda po vsej deželi in še na oni strani meje največje zanimanje. Gostje, zastopniki naših mest že prihajajo, da izložbe ne zamude.

Včeraj je iz Škofje Loke prispela nežna Smolka. Sprejel jo je v njenem jeziku, ker ga nihče drugi ne razume, njen rojak, naš odlični someščan g. Matevž Hartman in ji dal na razpolago 3 z najmodernejšim komfortom opremljene sobe v IV. nadstropju svojega hotela »Figa«. V Smojkinem salonu žrgvili v srebrni kletki znamenita tržiška Bržola svojo zadnjo pesem. Junaški Višnjegorci stražijo s helebardami svojega krvoločnega Polža v Kurji vasi, da se odmahne od dolgega popotovanja.

Pečena Uš je tudi že prispela iz Lože in je v gostih pri svojem prijatelju Komarju v Šiški. Pravijo, da je Muha iz Dravci silno ljubosumna na njo.

V črn fluor zagrnjena se je čez mejo prikradla delikatna Bakalica iz Idrije ter stanuje v Trnovem pri gosposdu Motovilcu, ki pride k tvoritvi v slikoviti narodni noši.

Krakovčani so svojega slavnega Karpa dali na novo podkovati, da se ne bo bal grozanske, splošno slovenske Gosi, ki jo imajo priklenjeno na močni verigi pri »Slonu«. Dokler se ne spusti z njo v dvojni g. Wand, jo pitajo s samimi flancati in sladko rozolijo pije zraven, spi pa na postelji s travzerami, kjer je počivala slavna debela Rozi.

Ta trenutek je na razstavo priletela tudi podivjana časninarska Raca. Prete se ji svetijo mlie krvave oči skozi debela očala in kakor nabrušene sablje žvenketajo njene škarjaste peruti...

A. G.

„Prva slovenska knjiga o novinarstvu“

Dr. Knafličeva knjiga o novinarstvu ne bo prva, pač pa je on prvi obdelal snov s posebnih vidikov

Dragi gospod urednik,

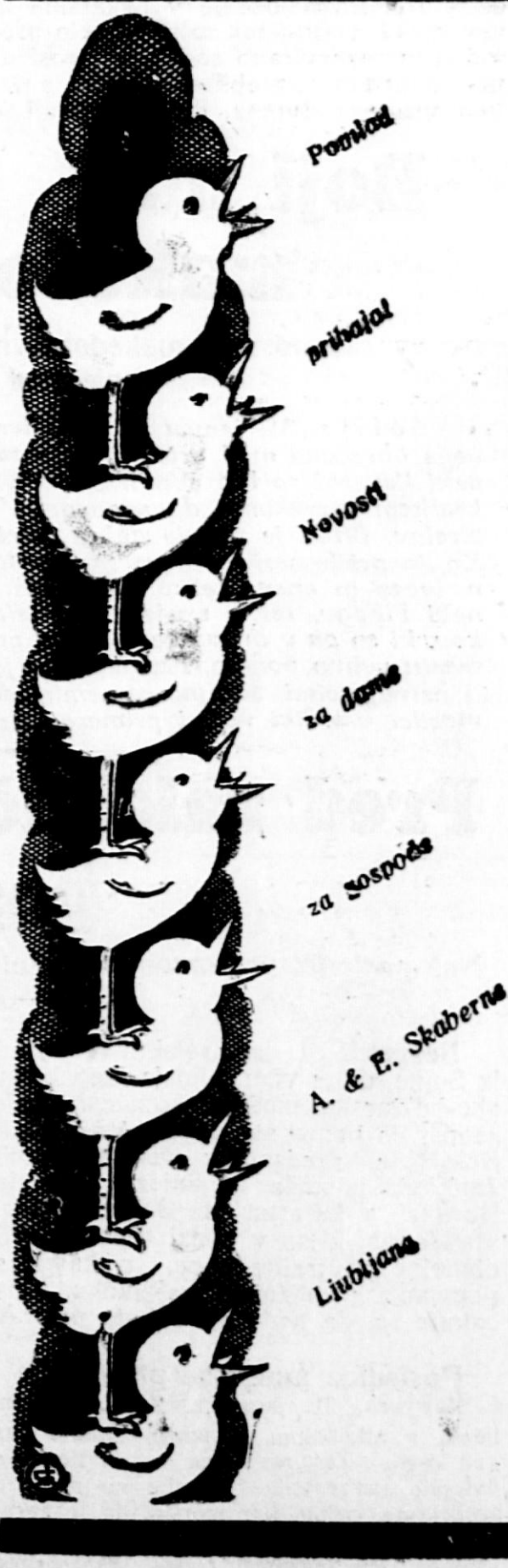
hvaležna sem Vam, da ste po knjižni objavi, priložili »Učiteljskemu Tovarišu«, tudi Vi objavili bistveno vsebino in opozorili, da je rokops mojega »Traktata o tiskarstvu« v stavnosti stroji. Toda naslovili ste svoj članek z zgorajšnjim naslovom in dodali v istem smislu še nekaj prijaznih stavkov. Da bi tega ne bili storili! Cela vrsta kolegov, pravniških ali novinarskih, in drugih prijateljev me je zelo prijetla, misleč, da sem v kakršnikoli zvezi z Vašo objavo, in me opozorila da moj spis nikakor ni prvi slovenski spis o novinarstvu.

Vsa ta opozorila sem hvaležno sprejel, pa obenem vsakomur povedal, da nisem za članek vedel in da si nikakor ne lastim prvenstva v pisanju o našem ali občem novinstvu in novinarstvu. Nasprotno. Prav dobro mi je znano, da je o tem že pred mnogimi leti pisal Jesenko, menda Ivan Jesenko, v tržaški »Edinosti«. Bila je to za takratno dobo zelo bistra, obsežna in še danes prav zanimiva publikacija, ki je potje mizila v ponatistv tudi v knjigi. Avtor je menda bil višji konzularni uradnik, doma iz Poljanske doline, nekje blizu Visokega, zelo svetli človek visoke kulture, in njegovi članki, pozneje knjiga, so bili nam, študentom in celji slovenski inteligenci pravcati mitek in obenem uvod v razumevanje takozvanega poljave, kakor je novinstvo in razmerje novinstva ne samo napram publiki, marveč i napram narodu in državi. Jesenko svojega spisa ni signaliziral, njegov predgovor je bil »Stat nominis umbræ«. Kakor je spis vzbudil občo pozornost, — (knjiga je bila, čeprav ponatis, mahoma razprodana, kar želim tudi svoji knjigi) —

se je kmalu oglasila ostra kritika. Oglasil se je namreč g. dvorni svetnik Šuklje, ki je v zelo temperamentnih člankih ožigosil Jesenkov spis kot plagiat. Avtor se je ogorčeno branil in nastala je hrupna novinska pravda, po tedanjem običaju polna žolčnih naskokov, polna duhovitosti, ostrin, sunkov in parad, — bil je novinski — literaren dvoboj da je bilo veselje. Efekt borbe je bil ta da je knjiga bila kmalu razprodana, dokazalo se je pa, da je avtor v nekem poglavju res nekoliko preširokogrudno uporabljal ne vem več kateri nemški knjižni vir, s katerim si je delo olajšal, drugod zopet je pa bil originalen. Razumljivo, da je vsa afera danes pozabljena, odtlej je pač poteklo mnogo let, mnogo vode in vmes leži cela epoha.

So pa bili še drugi avtorji o novinstvu izven garde naših literarnih zgodovinarjev. Čestiti starina Vrhovc nam je daroval knjigo o Vodnikovem prvem slovenskem listu, tržaški Kleinmayer je mnogo pisal o novinstvu, celjski Furlan v nekdanjem celjskem Narodnem dnevniku, o Bleiweisovih Novicah najdemo dokaj v Matičnem Bleiweisovem Zborniku, o Kordinu je dr. Prijatelj posebej pisal v Vodi, objavljeno je dokaj o nekdanjem Illyrisches Blatt, t. j. kratka, o našem novinarstvu je že dokaj napisanega. Seveda še mnogo, mnogo premalo, in zlasti pogrešamo o tem pregledne monografije.

Tudi moj spis te vrzeli ne bo izpolnil, ker si je nadel povsem drugo nalogo. Biti hoče uvod v razumevanje, kako je nastal tisk, kako novinstvo, in zato tudi vsopred nastanek tiska pri Slovencih. Hrvatih in Srbih, nato pa prikaže zgodovinski posta-

Dnevne vesti

— **Opozorilo naročnikom.** Danes smo prišli vsem cenjenim naročnikom položnice in jih naprošamo, da naročnino čim prej poravnajo. Vsi oni, ki imajo naročnino že poravnano, pa naj blagovolijo položnice shraniti in jih poravnati ob poteku naročnine. Zamudnikom se bo pošiljanje lista koncem februarja ustavilo. Zato obnovite naročnino pravočasno. Uprava »Slov. Narod«.

— **Natečaj za sprejem učenk v babilsko šolo.** Oddelek za socialno politiko in narodno zdravje pri banski upravi savske banovine razpisuje natečaj za 50 učenč babilškega tečaja v Zagrebu, ki se prične 15. aprila in bo trajal 18 mesecev. Podrobnosti natečaja so razvidne iz »Službenih Novin« št. 21 z dne 29. t. m.

— **Zakup veleprodaje tobaknih izdelkov, cigaretnega papirja in vžigalic.** »Službene Novine« št. 21 z dne 29. t. m. objavljajo pogoje, pod katerimi odda monopolna uprava v zakup pravico veleprodaje tobaknih izdelkov, cigaretnega papirja in vžigalic za dobo od 1. aprila 1930 do 31. marca 1933. Na ozemlju dravske banovine je 40 prodajnih rajonov in sicer s skladišči veleprodaje v Brezicah, Semicu, Litiji, Višnji gori, Zagorju, na Vrhniki, v Velikih Laščah, Kočevju in Banjaloki, Ribnici in Travniku, Kamniku, Lukovici in Moravčah, Krškem in Kostanjevici, Radčah, Kranju in Trzinu, Skofiji Loki, Železnikih in Gorenji vasi, Logatcu, Cerknici, Ložu in Novi vasi v, Laškem, Novem mestu, Trebnjem, Žužemberku in Mokronogu, v Radovljici in na Jesenicah, v Čabru, v Dolni Lendavi, Konjicah, Prevaljah, Marenbergu, Murski Soboti, Gornji Lendavi, Mariboru in St. Lenartu, Slovenski Bistrici, Ptuju in Ormožu, Rogatici Slatini, Šmarju pri Jelšah, Kočjem, Gornji Radgoni in Ljutomeru, Gornjem gradu, Šostanju, Celju, Mozirju in v Ljubljani.

— **Porast prebivalstva v Jugoslaviji.** Profesor subotičke pravne fakultete dr. Lazar Kostić je izračunal, da znaša porast prebivalstva v naši državi letno okrog 14 promile. So pa kraji v Srbiji, kjer je znašal porast celo 20 promile. V eplošem je porast prebivalstva zelo različen. Na Hrvaškem in v Slavoniji znaša 10, v Sloveniji 12, v Vojvodini 5, v Makedoniji in Crni gori 14, v Bosni in Hercegovini 16, v Srbiji pa 18 promile. Po dr. Kostićevem mnenju bo imela konec tekočega leta naša država nad 13.500.000 prebivalcev in na 100 žensk bo odpadlo 108 moških.

— **Pomlad v zimi.** Danes je zadnji dan januarja, pa kamor stopiš na deželo, vidiš razcveten teloh, trobentice, vijolice in bogastveni kaj se vse že spoganjale! Ampak i naglica ni nikjer dobra. Februar rad »pori«, ker je mesec vseh »porocov«, veliko hujši je pa še marec, ki »ima zakrivljen rep, in če ne udriha z gobcem, pa z repom!« Torej: Ne veselite se prezgodaj! Ta predpust še celo narava nori! Slabi časi se nam obetajo!

— **Slovenci v Ameriki.** V kraju Forest City se je 8. t. m. pripetila v tamošnjem rudniku strašna nesreča, katere žrtev sta postala dva Slovence. Rudarja Peter Kobilšek in Alojzij Markel sta odšla usodnega dne na delo v rov. Med delom ee je nenadoma utrgala velika skala, ki je oba zmečkala. Pokojni Kobilšek je bil star 40 let in doma iz Zagorja ob Savi. Zapustil je ženo in dva otroka v starosti 5 in 7 let. Alojzij Markel je bil rodom iz St. Vidu pri Zlati. Zapustil je ženo in tri otroke. Nesreča je rodbini tembolj prizadela, ker sta vdovi sestri. V kraju Sharon je podlegel 18. decembra operaciji slepica Franc Bitenc. Pokojni je bil star 50 let. Doma je bil iz Sostrege, fara Sv. Lenart pri Ljubljani. Zapustil je ženo in štiri otroke v starosti 16 do 21 let. Oba starejša sina sta že v službi, dočim hčerkita bhečka in mlajši sin še v šoli. V kraju Lowell, država Arizona, je 10. januarja podlegel pljučnici Valentin Kralj. Pokojni je zapustil ženo in štiri neprekisrbljene otroke.

— **Poslovanje pri carinarnikah.** Od 1. februarja poslujejo carinarnice vsakodnevno od 8. do 12. in od 14. do 17. popoldne.

— **Dobava smučarskih čevljev.** Dne 7. februarja se bo vršila pri intendanturi komande dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija glede dobave 600 parov smučarskih čevljev. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, posojiti pa pri omenjeni komandi).

— **Vreme.** Vremenska napoved nam obeta pretežno oblačno vreme. Včeraj je bilo večinoma jasno samo v Sarajevu, drugod pa oblačno in deževno. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 13, v Skoplju 10, v Mariboru in Sarajevu 6, v Beogradu 5, v Ljubljani 3,4 v Zagrebu 3 stopinje. Dava je kazal barometer v Ljubljani 753,3 mm, temperatura je znašala 1,6.

— **Prihod najmanjših zakoncev v Mitrovico.** V Mitrovico sta te dni prispela najmanjša zakonca na svetu, »princ in princesa Kobilšeri«. Zakonca sta naša državljana. Mož Vlado je star 70 let in je visok 70 cm, žena je pa stara 22 let in visoka 70 cm. Mož je iz sela Lapovo pri Kragujevcu, žena pa iz Meškovića.

— **Ledovski je začel igrati.** Poročilo smo že, da je prišel v Zagreb znani pianist Ledowski, da doseže nov rekord v igranju na klavir. Ledowski je začel včeraj ob 16. igrati v dvorani »Nove Pivane«. Pri klavirju hoče vztrajati 85 ali celo 90 ur. Za uverturo je igral prolog iz opere »Bajazzo« igra se prične. Če bo vztrajal res 90 ur, bo sedel za klavirjem od večeraj popoldne do ponedeljka jutraj.

— **Millionska poverba?** V Beodri pri Bečkereku so te dni orožniki aretirali ravnatelja podružnice zagrebske Hrvatske-slavonske banke Ivana Maršaleka, ki je osumljen poverbe 1.800.000 Din. Banka je izvedla parcelacijo in prodajo posestva grofa Karacsomyia in je zato v Beodri usta-

novila podružnico. Parcelacija in prodaja sta bili izvršeni v sporazumu z ministrstvom agrarne reforme. Maršalek je banko sprostil obveščal o prodaji. toda banka mu ne more sedaj priznati 1.800.000 Din, ki jih je baje Maršalek potrošil za kupčijo, posredovanje in celokupno likvidacijo. Centrala v Zagrebu zatrjuje, da je ravnatelj ta denar poveril. Orožniki so moža prepeljali v sodne zapore v Bečkerek.

— **Smrt najstarejšega Ličanina.** V Otočjih Poljanah pri Gospiču v Liki so te dni položili k večnemu počitku najstarejšega Ličanina Petra T. Uzelaca. Pokojni je bil rojen leta 1825, torej je bil star 125 let. Bil je vse življenje pošten in marljiv ter si je z delom pridobil najlepše posestvo v Liki. Pred štirimi leti mu je umrla žena v starosti 96 let. Pokojni je bil do zadnjega časa in zdrav. Umrl je naglo smrti. Zapustil je dva sina, ki sta tudi že starčka. Eden je star 80, drugi 70 let, za njima pa žatuje tudi mnogo vnukov in pravnukov. Uzelac se je pod Jelačićem boril proti Madžarom, udeležil se je pa tudi bitk v Italiji pod Radecem.

— **Podrobnosti o zločinu v Lipi.** Pred dnevi smo poročali, da so našli v Lipi pri Gospiču v Liki umorjenega občinskega pisarja Milana Kekića. Pri obdukciji trupla so ugotovili, da je dobil nesrečnež 16 udarcev s sekiro in da so morilci štirikrat streljali nanj. Ker je bila njegova obleka vsa raztrgana, je verjetno, da se je z zločinci obupno boril. Pri njej je policija našla stekleničico žganja. Dosedaj so bili aretirani trije osumilci.

— **Morilec odvetnika dr. Juliusa obsojen na dosmrtno ječo.** Pred sodiščem v Bečkereku se je te dni vršila razprava proti morilcu odvetnika dr. Juliusa iz Bečkereka. Umoril ga je seljak Milan Rajin iz osvete, ker je izgubil tožbo in ker je bil obsojen na 100.000 Din, ki bi jih moral plačati žitnemu trgovcu Kardosu. Kardosa je zastopal dr. Armin Julius. Rajin je pogorel pri vseh treh instancah in zato je sklenil osvestiti se odvetniku, katerega je smatral za krivca svoje nesreče. V novembru je prišel k dr. Juliusu, rekoč, da se bosta pomeinila glede plačila. Ko je odvetnik stopil iz sobe, mu je vrzel Rajin pest papirke v oči, nato pa je potegnil nož in nesrečneža štirikrat smil v prsa. Morilec je po zločinu pobegnil, vendar so ga kmalu prišli. Dr. Julius je dva dni kasneje poškodbam podlegel. Milan Rajin je bil zaradi premisljenega umora obsojen na dosmrtno ječo. Državni pravdnik se je pritožil in zahteva smrtno kazen. Tudi obsojenec se je pritožil.

— **Otokr padel v kotel vrele masti.** V občini Gudurica se je te dni pripetila strašna nesreča. Pri posestniku Milekieru so zaklali prašiča in slatno so cvrli v kotlu. Domači so odšli po opravkih, pustili dveletno dete samo v sobi. Otokr se je približal kotlu in v vrelo mastjo in ga zvrnil nase. Nesrečno dete je čez dve uri v strašnih mukah umrlo.

Iz Ljubljane

— **Kaj bo letos z ledom?** Dočim smo imeli lani v januarju obilo snega, mraza in tudi že precej ledu, poteka letos januar ob upravnem vremenu in termometer kaže dan za dnem 5 do 10 stopinj nad ničlo. Niti drsalcu ne pridejo do ledene skorje, kamoli razne ledenice in mestna klavnica do potrebne zaloge. A Ljubljana potrebuje vsako zimo par sto voz ledu. Če ne bo kmalu mraza, bo treba led dovažati iz Kranjske gore in s Koroskega. Razen tega pa razpolaga mestna klavnica z zadostno zalogo umetnega ledu in izdeluje ga tudi pivovarna Union.

— **Selitive in odpovedi v februarju.** Prihodnji teden so, odnosno bodo zopet na vrsti selitive strank in pa — nove odpovedi. Stanovanj, zlasti onim strankam, katerim preneha s 1. majem letos vsa nadaljnja zaščita, če namreč sedanjih ostanek stanovanjskega zakona ne bo podaljšal. Selitive se bodo pa raztezale seveda v isti meri, v koliko, so bila stanovanja odpovedana. Že novembra preteklega leta. Za selitive sicer letošnje zimsko vreme ni prebrskalo, toda pregovor pravi: »Tristokrat se seliti, ali pa enkrat pogoreti, je isto!«

— **Splošni kurz češkega jezika v šentjakobski šoli.** Ker se je g. profesor dr. Burian vrnil, se prične pouk v kurzu češkega jezika danes v petek 31. januarja ob 18. (6.) zvečer. Opozorjamo na to vse one, ki so se vpisali v ta tečaj.

— **Koncert Pavla Robesona.** Iz Turina je došlo obvestilo, da je koncertni pevec Pavel Robeson hudo oboliel in ni pričakovati, da bi v prihodnjih tednih izvršil napovedane koncerte. Zaradi tega odpade koncert v Ljubljani. Kupljene vstopnice naj se vrnejo Matični knjižarni, kjer se dobi tudi povrnjen znesek za prodane vstopnice.

— **Odbor oblastne streliške družine v Ljubljani** vabi svoje strelce na sestanek, ki bo v nedeljo 2. februarja v gostilni pri »Levu«. Razgovarjali se bomo o zimskem streljanju. Zradi važnosti tega vprašanja udeležba obvezna. 72n

— **Francoski institut v Ljubljani** vabi vse člane in prijatelje na predavanje, ki bo v soboto 1. februarja ob 21. v društvenih prostorih v Narodnem domu. Predaval bo prof. Warnier iz Zagreba o Napoleonu in Jugoslovanih. Opozorjamo na zanimivo predavanje, ker bo g. predavatelj podal do sedaj še neobjavljene rezultate svojih raziskavanj po arhivih dalmatinskih mest.

— **Ljuto pripravljeno in posnavanje zakulisnih taj in te vrste umetnosti.** Uprava mu izreka zahvalo z željo, da bi še nadalje vztrajal pri trudopolnem delu v korist in zabavo ljubiteljskih mladičkov.

— **lj Naldena ovratna veržica.** Dne 25. januarja ob en četrt na 12. sem našel na prehodu od dramskega gledališča proti Luckmanovi hiši (Gradišče št. 8) ovratno veržico iz koral — najbrž otroško. Dobi se jo Gradišče št. 8 b. pritličje.

PLES v RESTAVRACIJI ZVEZDA
vsak torek, četrtek in petek

Veliki železničarski ples

se vrši v nedeljo, 2. februarja v »Unionu«
Igrata dve godbi! Vstopnica Din 10.—

Pred ustanovitvijo Mestne hranilnice na Jesenicah

Jesenice, 30. januarja.

V nedeljo 2. februarja se bo vršila seja jeseniškega mestnega zastopa. Na dnevnem redu je med drugim tudi razprava o ustanovitvi Mestne hranilnice, v kateri naj bi se koncentriral domači kapital in bi jeseniška mestna občina s tem sledila zgledu drugih gorenjskih mest, ki imajo že zdavnaj svoje denarne zavode. Da so se jeseniški gospodarski krogi odločili za to, da se tudi pri nas ustanovi Mestna hranilnica, je vzrok pač ta, da je pred kratkim v Prestrlovi hiši na Jesenicah pričela poslovati podružnica mestne hranilnice iz Radovljice. Na ravno to, da bi Jeseničani ne imeli nič proti temu, da je omenjeni denarni zavod pričel poslovati v našem kraju, saj za naše gospodarstvo doslej itak ni bilo dovolj jakih domačih denarnih zavodov. Toda na drugi strani se pa prebivalstvo našega kraja, kateremu je prospel domačega mesta pri srcu, žal ne more ogrevati, da bi na Jesenicah imele sedeže podružnice hranilnic raznih drugih in tudi manjših gorenjskih mest. Prvič pri tem trpi prestž jeseniškega mesta samega, drugič pa je prebivalstvo Jesenic s tem še bolj odvisno od denarnih zavodov, ki imajo sedeže v drugih mestih. Že itak se morajo Jeseničani vedno voziti po opravkih na vse strani, enkrat na sodišče v Kranjsko goro, ki se nahaja na zgornjem koncu sreza, na drugi strani pa morajo po opravkih na srezko poglavarstvo in davčno oblast v Radovljico, ki se nahaja zopet na drugi strani sreza, dočim leže Jesenice same, ki so največji in gospodarsko najbolj razvit kraj na Gorenjskem, sredi sreza in imajo najboljše prometne zveze na vse strani.

Iz tega vidika se more razumeti stremjenje naših domačih gospodarskih krogov, ki jim gre za napredek lastnega kraja in ki vedo, da bi morale Jesenice kot mesto tudi v tem primeru slediti ostalim gorenjskim mestom kot Radovljici, Kranju in Kamniku. Z ustanovitvijo mestne hranilnice bo jeseniška občina nedvomno mnogo pridobila. Prevzela bo takoj v začetku poslovanja v svojo upravo tudi sodne depozite interesentov iz jeseniške občine, kateri znašajo menda preko milijon Din. Treba bo pač vzeti stvar resno v roke in krepko prijeti za delo, kajti vsak začetek je težak in tudi drugi denarni zavodi so v svojih početkih začeli z malim. Da pa tudi iz malega raste veliko, o tem nam pričajo številni denarni zavodi drugih mest, katerih kapital se je vsidral baš te dni na Jesenicah.

Češkoslovaška biološka stanica na Rabu

Češkoslovaški znanstveniki si že dolgo prizadevajo ustanoviti biološko stanico ob morju. Prvi korak k temu cilju je bil storjen že pred vojno, ko je prof. Bohumil Němec predlagal, naj se zgradi biološka stanica na otoku Rabu. Češka akademija ima še iz tistih časov fond, namenjen bodoči biološki stanici na Rabu. Zadnje čase so se začeli češkoslovaški učenjaki znova zanimati za Rab tem bolj, ker se je zavzel za ustanovitev biološke stanice tudi sedanjí župan mesta Raba in lastnik velikih hotelov Albert Machar, rodom Čeh. Po njegovem mnenju bi bila biološka stanica velikega pomena ne samo za češkoslovaško znanost, temveč tudi za Rab sam, kajti otok bi pridobil s tem važno kulturno ustanovo mednarodnega značaja.

Te dni so se vršila v Brnu posvetovalna profesorjev in docentov češkoslovaških visokih šol in sklenjeno je bilo ustanoviti »Društvo češkoslovaške biološke stanice na Rabu«. Stanico začno graditi že letošnje pomlad. Posvetovalni v Brnu se je udeležil tudi župan Raba Machar. Začasno bo stanica nameščena v posebnem poslopju v dveh delavnicah in bo imela motorni čoln. Spomladi prispeta na Rab en zoolog in en botanik, da ugotovita, v koliko so mogoča z živim materialom znanstvena raziskovanja. Župan Machar bo prvo akcijo sam financiral in da stanici na razpolago poslopi, motorni čoln, ribiše in drugo osnhoje. Tudi za lov in znanstveno raziskovanje najnujnejše potrebščine kupi sam. Če bo na Rabu zgrajena češkoslovaška biološka stanica, da Machar brezplačno na razpolago zemljišče. Češkoslovaška biološka stanica na Rabu bi bila tudi važen korak k tesnejšim kulturnim stikom med obema narodoma, posebno na znanstvenem polju.

Izdala se je.

— Naš sosed je menda že zopet zaprt.

Kako to?

— Ko ga včeraj nisem srečal in sem vprašal njegovo ženo, kdaj se vrne, je pogledala v koledar namesto na uro.

Eno leto obratovanja kuhinje Delavske zbornice

Dnevno na hrani do 400 ljudi, poleg tega pa pošilja hrano še delavstvu v tovarne

Ljubljana, 31. januarja.

Iz letnega poročila o poslovanju javne kuhinje Delavske zbornice posnemamo, da sta poslovanje in uspeh javne kuhinje v prvem letu njenega obstoja zadovoljiva. Glavni namen našega podjetja — pravi poročilo — je skrbeti za hrano delavcem in nameščencem obeh spolov. Zato obstoji

ne kosilo A 8 Din, B 12 Din in C 14 Din, ker se izdaja veliko boljše hrana kakor ob delavnikih. Porcija hrane M stane 3 Din, za brezposelne pa 2 Din.

Naši delavci so večinoma preskromni v opoidanski hrani; nimajo gorkoga kosila, kar vsekakor slabo učinkuje na njihovo zdravstveno stanje. Zato stremi naše po-

Ubednica

osnovna razdelitev naše hrane v tem, da so hrana A priprosta, hrani B in C pa boljše, ki se med seboj razlikujeta zgolj v tem, da ima C vsako opoldne še slaščico. Te hrane ne oddajamo samo mesečnim oz. tedenskim abonementom, temveč tudi enkratnim gostom.

Meseca marca smo ustanovili hrano M, ki jo na račun mestnega magistrata dajemo revežem, ki prihajajo po hrano sami in jo odnašajo domov. Z okrožnico smo ustanovili rodbinsko hrano, ki pa smo je oddali le v 32 primerih; pozneje je ni nihče več zahteval. Z 28. tednom smo pričeli dajati dnevno ob 14. in 20.30 po naročilu in na račun Borze dela brezposelnim ostanke vsakokratne hrane. Do konca leta smo prešli zanje 4388 Din.

Buffet daje mleko, belo in črno kavo, čaj, kakao, juho, kruh, dunajski in naravni zrezek, jajčne jedi, solato, sladico, kompot, klobase, chabesso in vse ostale brezalkoholne pijače. Skupni izkupiček buffeta je znašal 58.042 Din. Od tega zneska odpade 4731 Din na sadne soke, 7557 Din na chabesso, 10.269 Din na belo kavo, 11.360 na listke za kosilo in večerjo ki jih prodajamo v obednici onim enkratnim gostom, ki jih ne kupujejo pri blagajni.

Osnovna cena je za zajtrk s kruhom 2 Din, za abonente za kosilo s kruhom, jedilo v A 5 Din, v B 8 Din in C 10 Din, za abonentsko večerjo s kruhom v A 3 Din, B in C pa 4 Din. Enkratni gost mora plačati za vsak obed 1 Din nad osnovno ceno. V smislu okrožnice dne 23. julija smo morali zvišati osnovno ceno za 0.30 Din za kosilo in 0.30 Din za večerjo. Cene mesa so se namreč stalno dvigale. Ob nedeljah stajete za tem, da bi pošiljali opoldansko hrano v delavske centre v Ljubljani ali

bližnji okolici. »Jugometalija« nam je izdelala zaboje z aluminijevo posodo, ki se tako dobro zapirajo, da smo v hudi lakini zimi vedno pripeljali v tovarno gorko jed. Začetkom smo imeli odjemalce v Strojnih tovarnah in livarnah, v drugi polovici leta smo vozili hrano v tovarno Samosa, v Trbarjevo in Šumijevo tovarno. Tudi uprava letnišnice deželnega sodišča je sprejela našo ponudbo in pošilja v našo kuhinjo po hrano za one zapornike, ki si morejo izbrati lastno hrano. Najboljši zunanji odjemalec je pa Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ki od 1. februarja lani dalje dnevno pošilja po hrano za botnike, ki jih ima v oskrbi; do konca leta nam je dal za hrano 45.462 Din.

Redno delimo hrano v 4 obednicah ki pa so za 350 skupnih istočnih gostov pretesne. Treba bo pridobiti si druge prostore, ako hočemo tu vzdržati ali celo pomnožiti sedanje število gostov. Tekom celoga leta smo vseh opoldanskih porcij oddali 107.575. Največ kosil se je kuhalo od 3. do 9. junija, ko smo izdali opoldne povprečno 409 porcij. Kuhinja z enim velikim štedilnikom in dvema malima, s pečnikom in dvema kotloma mora za 350 do 400 opoldanskih porcij delati s skrajno napetostjo. Če ne bi kuhali s plinom, ki se je nad vse povalno obnesel, bi najbrž ne zmogli obratovanja. Vsa čast mestni plinarni, ki je postavila kuhalne naprave!

Javna kuhinja Delavske zbornice zaposluje sedaj poleg 14 nižjih uslužbencev še nadzornika, voditeljico, blagajnika in knjigovodjo.

V kuhinji se je dobilo za hrano kljub zelo nizkim cenam okoli milijon Din.

Nebo v februarju

Solnce se v februarju hitro vrača proti nebesnemu ekvatorju in s tem narašča tudi dan. Začetkom februarja vzhaja solnce ob 7.26 in zahaja ob 16.50. Dan traja 9 ur 24 minut. Koncem februarja vzhaja solnce ob 6.40 in zahaja ob 17.35. V februarju naraste dan za 10 ur 30 minut ali povprečno za 3 minute dnevno. Začetkom februarja je solnce v znamenju Vodnarja, 19. februarja pa preide v znamenje Rib.

Luna je začetkom februarja nizko pod nebesnim ekvatorjem, kateremu se bliza in ga prekorači 3. februarja. Najvišjo lego nad njim doseže 10. februarja. Potem se vrača, prekorači ekvator 16. februarja in doseže najnižjo lego pod njim 23. februarja. Lunine faze bodo: prvi kratec 6. februarja ob 18.26, ščip 13. februarja ob 9.39, zadnji kratec 21. februarja ob 9.44 in mlaj 28. februarja ob 13.33.

Pianeti: Merkur je v februarju v neugodni legi, tako da ga ne moremo opazovati.

Venera se tudi ne vidi, ker je preblizu solncu. 6. januarja bo v gornji konjunkciji s solncem.

Mars je tudi preblizu solncu, da bi ga videli.

Jupiter je v sozvezdju Bika in se leskeča na večernem nebu kot najsvetlejši objekt.

Saturn je v sozvezdju Strelca in se vidi na jutranjem nebu. Vzhaja pred 5. uro jutraj.

Ura je v sozvezdju Rib in se vidi zvečer na zapadnem nebu.

Neptun je v sozvezdju Leva in njegova lega je zdaj zelo ugodna, ker bo 21. februarja v opoziciji s solncem in obenem najbližje zemlji. Za časa opozicije se bo videl kot zvezda 8. zvezdne velikosti tako, da ga bomo lahko opazovali tudi z manjšim daljnogledom.

Legi zvezdnega firmamenta začetkom februarja ob 22., sredi februarja ob 21. in koncem februarja ob 20.: Na severovzhodu vzhaja Bootes, nad vzhodnim obzorjem se dviga Lev, nad njim Velika Medvedica, na jugovzhodu tik nad obzorjem je Hidra, nad njo pa Rak. Na jugu se dviga nad obzorje Veliki pes, nad njim stoji Mali pes in

Dvojčki. Na jugozapadu se nagiba ta k obzorju Orion in Eridanus, nad njima sta Biki in Kočijaž, na zapadu zahaja Ovan, nad njima sta Andromeda in Perzeus, na severozapadu se bliza obzorju Kassiopeja.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Detektiv pred oltarjem

Detektiv, ki celo pred oltarjem ne more pozabiti na svoj poklic, je maddridski policijski inspektor. Mož se je te dni poročil. Istočasno je bila poroka pri sosednem oltarju. Policijski inspektor je slučajno pogledal tja in opazil, kako je elegantno oblečen gospod spretno segel v nevestino ročno torbico, iz katere je nekaj vzel in spravljal v žep. V hipu, ko je stopil duhovnik k policijskemu inspektorju in njegovim nevesti, da bi ju poročil, je dejal detektiv: »Oprostite, takoj se vrnem!« Skočil je k sosednemu oltarju, kjer je zgrabil elegantnega gospoda za vrat in ga aretiral. Izkazalo se je da je mož ukradel nevesti klanovec za 1000 pezeta. Ko so tatu odvedli iz cerkve, se je vrnil detektiv k oltarju in se poročil.

Drag zdravnik.

— Kako ste zadovoljni z mojim domačim zdravnikom, katerega sem vam priporočil?

— Hvala, toda malo drag se mi zdi. Priporočal mi je spati pri odprtem oknu in ko sem se davi prebudil, ni bilo o denarnici in uri duha ne sluha.

Marcel Priollet

Seržant Diavolo

Roman

Vztrajajte na svojih pogojih. Povejte mu pa, da ste sicer pripravljene izpolniti vse pogoje in da vas lahko odpelje z zavezanimi očmi na zborovanje ...

— Vi torej hočete, da ...
— To morate storiti. Kot oficirjeva žena morate biti hrabri.

— Ne, to presega moje moči.
— Ne gre drugače. Pomislite, madame, da je od tega odvisna vaša rešitev. Sicer boste pa imeli dovolj časa pripraviti se na sestanek z banditi.

Njihov sel ne bo imel pooblastila. Posvetovati se bo moral s poglavarjem. Zelo verjetno je, da ugodne vaši želji. Zasluge je premostiti, da bi ga zavrgli. Najbrž se isti sel vrne po vas.

— Kaj naj pa storim potem?
— Potem, — je nadaljeval Maxime samozavestno, — se pustite odpeljati, a vse drugo prepustite meni. Bedel bom nad vami in prisegam vam, da se vam ne zgodi nič žalega, dokler bom živ.

Sedil vam bom. V ugodnem trenutku pa posejem vmes in vaših muk bo konec.

Te svečane obljube so Moniko de Royaljoie pomirile. Upala je, da bo kmalu rešena. Drhteč od strahu in radosti hkrati je razmišljala o vseh podrobnostih seržantovega načrta.

Hvaležna je bila usodi, da ji je privredila hrabrega moža v najtežjih trenutkih. Srečno naključje mu je odkrilo njegovo tajno in to jo je še posebno veselilo.

Ko je bilo vse dogovorjeno in sklenjeno, sta še nekaj časa kramljala. Clovek bi mislil, da sta dobra znanca.

Potem je grofica de Royaljoie pogledala na uro, rekoč:

— Moram se vrniti, sicer bo Yveto skrbelo, kje sem. Ali ji smem povedati, kakšen načrt ste zasnovali?

— Da, madame.

Napotila sta se proti hotelu. Spetoma je seržant Diavolo pojasnil grofici de Royaljoie, da se do odločilnega trenutka ne bosta več videla.

To je bilo potrebno, kajti nihče ni smel slutiti, da sta sklenila komplot.

Ko se je prikazalo krasno poslopje hotela »Imperia«, se je seržant Diavolo poklonil Moniki, rekoč:

— Jutri na svidenje, madame! Nič se ne bojte nevarnosti. Prisegam ponovno, da bom bedel nad vami.

— Vem, vem, — je dejala Yvetina mati. Kaj bi bila dejala, da je vedela, kako težko žrtev ji doprinaša simpatični mož? Saj je žrtvoval svojo svobodo in čast, da prepreči sramoto plemiške rodbine.

Monika je segla seržantu v roko in krenila v hotel.

Maxime de Frileuse je gledal za njo, dokler ni zavila v hotel. Potem se je vrnil. Razmišljal je, kako čudna so včasih pota usode.

Nehote je zvedel za največjo skriv-

nost grofice de Royaljoie. Postal je njen zaščitnik, ker je vedel, da je nesrečna žrtev okostenelih predsodkov in roditeljske tiranije. Toda v ta namen je obsodil samega sebe.

Izraz »dezerter« mu je znova zazvenel v ušesih.

— Usoda se vedno obrača proti meni, — je zašepetal sam pri sebi. — So ljudje, katerih življenje je lahko, brez peripetij. Drugi pa živijo na ognjeniku in so vse življenje v nevarnosti, da jih požene izbruh v zrak. Med te spadam tudi jaz.

Seržant Diavolo je pomislil, da bo moral napeti vse sile, če hoče zmagati. Da pomiri živce in se pripravi na odločilni spopad z banditi, ni hotel posejati Magdalene de Vaulnes.

Cim je odbila ura sedem, je krenil Maxime v restavracijo v starem mestu, kamor je hodil zadnje dni obedovati in večerjati.

Gostov je bilo še malo. Seržant je torej lahko sedel za mizo in opazoval vse goste. Bil je nekam nestrpen.

Kar je prišel v restavracijo sofer v suknjiču kostanjeve barve, krepak mož energičnega obraza in srepih oči. Ozrl se je na madame Bouffetousacovo in vzkliznil:

— Pozdravljena, najlepša med lepoticami!

— Dobro, dobro, Santini. Nikar se mi ne prilizuj, od računa ti itak ne pustim niti pare.

— To nič ne de, dušica moja zlata. Prav kar sem kupil srečko in prepričan sem, da zadenem glavni dobiček.

V tem primeru bodite brez skrbi, gospa Bouffetousacova. Pripravljam vam sijajno bodočnost. Najamem vas za predstojnico mojih kuhinj. Obeta se vam imenitna služba, ker boste lahko mislili nase vedno, kadar bo treba kaj kupiti.

— Nesramnež!

— Toda zapomnite si, da boste morali govoriti z menoj v tretji osebi, — je pripomnil sofer in se našobil.

Vsi gostje so se zasmejali. Restavratorki pa še na misel ni prišlo jeziti se. Soferjevih zbadljivk je bila že vajena.

Od trenutka, ko je prišel Santini, je bil Maxime de Frileuse pomirjen. Prijazno je pokimal soferju.

Santini, ki je imel že od nekdaj rad uniforme, je izkoristil seržantovo dobro voljo.

Prisedel je k njemu in vprašal:

— Vas ne bo motilo, če sedem k vaši mizi, seržant?

— Nikakor ne, baš nasprotno. Rad bi govoril z vami.

— Z menoj? — je vprašal Santini presenečeno?

— Da. Potrebujem pomoči inteligentnega človeka, pa sem se spomnil vas.

— To je zame velika čast, — je dejal počasi sofer. — Kaj morem storiti za vas?

— Vem, da imate avtomobil in da delate zase. Bi mi mogli biti jutri ves dan na razpolago?

— Jaz?

— Da.

Istambul — modernizirani Carigrad

Kratka zgodovina nekdanje turške prestolice, ki je dobila prvotno turško ime

Orientalske slave in razkošja je konec, čar pravljic iz »Tisoč in ene noči« je obleden. Novi prerok moderne prosvete Kemal paša je zavrgel fes. Ali veste, kaj pomeni za Turka odreči se fes? Koran sicer ne zapoveduje nositi fes, pač pa priporoča vernikom pokrivati si glave s pokrivalom iz čiste živalske dlake, kar je dalo povod za izdelovanje volnenih fesov. Letos o božiču je bilo v Turčiji strogo prepovedano sprejemati prošnje v staro-arabskem jeziku, po barih in kavarnah pa niso smele streči ženske. Turkinje naročajo zdaj obleke iz Pariza, udeležujejo se konjskih dirk, hodijo v gledališča in na ples, goje sport in študirajo na univerzah. Staro se vedno bolj umika novemu, zamrežena okna haremov čakajo samo še, kdaj bodo porušena.

Tiho počiva ogromni seraj, bivši sukanov harem, po katerem mora človek hoditi štiri ure, če si ga hoče ogledati. Njegove mošeje, poslopja, kioski, vodometi in nasadi sanjajo o nekdanji slavi, ko se je izprehajalo po njih 10.000 sultanovih gardistov in službanih. Slava seraja je zatopila, ko je prenesel sultan svojo rezidenco na sever na obalo Bospora. Stari seraj je bil spremenjen v muzej. Najlepši kioski je zgradil sultan Soliman in ga dal okrasiti z dragulji.

Carigrad sam ima bogato zgodovino. Mesto je ustanovil cesar Konstantin Veliki l. 390 in mu dal svoje ime. Do leta 1453 je bil Carigrad glavno mesto vzhodnorimske države, pozneje pa rezidenca turških vladarjev. V Carigradu je 674 mošej, polnih dragocenih preprog in draguljev. Mesto spaja Evropa z Azijo in zato vidimo v njem na eni strani moderne okrajne, kjer vlada duh amerikanizma in zapadne civilizacije, na drugi pa ostanke muslimanske Turčije, one zloglasne dežele, iz katere so prihajale tolpe krvoločnih in divjih Turkov, ki so neusmiljeno morili vse, kar je dihalo po krščanstvu.

Carigrad je bil že davno sedišče znanosti, posebno pa poezije. Ker manjka turškemu jeziku primernih izrazov, jih je jemal iz arabščine, ta pa jih je prevzela iz perzijskega jezika. Pravilica pripoveduje, da je kača v raju nagovorila Evi o ljubezni v perzijskem jeziku, angel pri rajskih vratih je pa govoril turško. Leta 1336 je ustanovil sultan Orkhan v Natoliji samostojno šolo, ki je kmalu zaslovela tudi med Arabci in Perzijci, ki so se hodili učiti k Turkom. Zlata doba turške literature je druga polovica 16. stoletja. Tudi znanost je ob tem času zelo napredovala.

Sultan Sulejman, pravnik sultana Mohameda, ki je premagal rimsko cesarstvo, je ustanovil šole za mošeje, mi. Z mošejami združenih šol je imel

Carigrad takrat že več sto. Od Arabcev so se učili Turki pravopisa, logike, retorike, dialektike, filozofije, matematike, fizike, ranocelstva, zakonodaje in teologije. Kot astrologi in razlagalci sanj so bili Turki znani po vsem takratnem svetu. Dvorni astrolog je bil najimenitnejši mož na dvoru. Med drugim je upravljal tudi koledar. V navtiki, astronomiji, zemljepisu in kemiji se pa Turki nikoli niso odlikovali, ker so bili tako praznoverni, da instrumentov in aparatov še poznati niso hoteli. Turci ljubi svojo zgodovino, toda njegova zgodovinska dela so samo suhoparne kronike ali pa anala bombastično pretirane poezije. Turška poezija razpravlja o mistiki, moralni in ljubezni. Zelo priljubljene so pravljice, ki spominjajo močno na perzijske in arabske.

Leta 1727 je ustanovil odpadnik »bahm« s pomočjo praškega žida J. J. nesa in velikega vezirja Ibrahim paše v Carigradu tiskarno. Leta 1793 je ustanovil slavni turški geometer Abdurrahman Efendi v carigradskem predmestju inženjersko šolo s katero je združil tiskarno. V revoluciji l. 1807 je bila ta kulturna ustanova uničena, toda sultan Mohamed IV. jo je znova zgradil. Teološke in zakonodajne knjige so bile izključene od tiska.

Turki so res originalen narod. Oni so edini azijski barbari, ki so zasedli najlepše dele starega sveta — Tracijo in Grčijo, Malo Azijo, Armenijo, Mezopotanijo, Sirijo, Egipt in Arabijo. Pestra je zgodovina osmanske države in njene prestolice, toda mlado turško pokolenje hitro pozablja na tradicije očetov. Veselo se razlega med monotonim prepevanjem muezina pesem moderne tehnike, stari svet izginja kakor fata morgana, a mladi osman sega po božbo nazaj v stare tradicije fanatičnih pradedov, da pobere iz obledel zgodovine pozabljeni biser bosporškega diadema, prvotni turški naziv mesta — Istambul — da krona z njim svojo neverjetno modernizirano metropolo.

Poljska — pokopališče svetovne vojne

Med državami po katerih je divjala svetovna vojna, je nedvomno na prvem mestu Poljska. Skoro po vsej poljski zemlji so raztreseni grobovi v svetovni vojni padlih vojakov. V poljski zemlji počivajo poljski, ruski, nemški, avstrijski, francoski, italijanski in drugi vojaki. Vseh vojaških grobov na Poljskem je okrog 2 milijona. V letih 1914 do 1918 je padlo na Poljskem ozemlju 600.000 Poljakov, 520.000 Rusov, 450.000 Nemcev, 390.000 Avstrijcev, 12.000 Ukrajincev, 7000

Rumunov, 1500 Turkov, 800 Italijanov, 154 Angležev in 300 vojakov drugih narodnosti. V tem pa ni vseh 50.000 Poljakov in 53.000 Rusov ki so padli v poljsko-boljševiški vojni.

Žrtve svetovne vojne so pokopane deloma na posebnih vojaških pokopališčih, katerih je 11.000, ali pa so raztresene po bojiščih. Po določbah mirovnih pogodb skrbi tudi na Poljskem za vojaške grobove vlada ali javne ustanove.

62 odstotkov nepismenih

Ameriški učenjak James Abel je izračunal, da je 62% vseh ljudi na svetu nepismenih. Na svetu je 850 milijonov ljudi, ki ne znajo ne pisati ne čitati. Večina analfabetov živi v Aziji. Druga trdnjava z največjim številom analfabetov je Afrika, kjer je 83 milijonov nepismenih, dočim jih je v Severni Ameriki samo 4.300.000. Najmanj analfabetov je v Severni Evropi, Danska, Norveška, Švedska in Švica trdijo, da nimajo nobenega nepismenega.

Med vsemi državami, ki imajo nad 30 milijonov prebivalcev, je Amerika edina, kjer število nepismenih ne doseže 10%. V Ameriki se pa ne informirajo točno o pismenosti ali nepismenosti prebivalcev, ker mislijo, da je dovolj, če človek izjavi, da zna pisati in čitati. V Indiji pa mora vsak kdor trdi da zna čitati in pisati, napisati prijatelju kratko pismo in »rečitati« odgovor.

Tudi v haremu je lepo

Princ Tika Raja Paramjidd Singh, dedič prestola in bogastva maharadžke kaportalskega, najbogatejšega kneza sveta, je posetil že vsa večja mesta in pozna razmere na zapadu prav tako dobro, kakor v orientu. Princ je izjavil, da so evropske ženske lahko zadovoljne s svojim položajem, pa tudi orientalske se ne morejo pritoževati, čeprav preživijo skoro vse življenje v haremu. V času, ko evropska dama vstane, da se posveti družabnim dolžnostim, indijska dama še sladko spi. Šele proti poldnevju jo zdramijo iz sna čarobni akordi flaut. V njeno spalnico, polno mehkih preprog in neštetihih blazin, pridejo služabnice, da prižgo duhteče kadilo in postrežejo gospodarici s kavo, slaščicami in najfinjšim sadjem. Potem pride cela truma deklic, ki igrajo in plešejo, da se more dama že na vse zgodaj naslajati ob pogledu na lepoto. Po petju in plesu ji poda sužnja zlat glavnik in z dijamanti okrašeno ščetko, da se počee. Slednjič jo spremijo služabnice v marmornato kopalnico, kjer jo čaka prijetna kopal v parfumirani vodi.

Tako opisuje indijski princ jutro dame v haremu. Še večje radosti čaka jo orientalsko damo čez dan. Življenje v haremu res ni napačno, toda najbogatejši princ sveta je najbrž pozabil, da je tako razkošje samo redka izjema v življenju milijonov žensk na vzhodu in na zapadu, katerim je usoda namenila samo težko delo in trpljenje.

Srečke za II. razred državne razredne loterije

so dospele

Zrebanje se bo vršilo 10. februarja, zato bo trajal rok za obnovo srečk samo do 6. februarja. Opozorjamo vse imetelje naših srečk, da jih pravočasno obnove, ker se bodo neobnovljene srečke prodajale od 7. do 10. februarja novopripravljenim igralcem.

Zadružna hranilnica r. z. z o. z., Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 19

Zobni atelje v Litiji

BORIS ŠTOKA

se otvori 6. februarja

v „Vili Rotar“

Sprejemne ure: dopoldne od 8.—12.; popoldne od 2.—6.
Na željo tudi izven ur.

>Mali oglasi<

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah.
Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Najmanjši oglas Din 5.—

1. februarja otvoritev
moderne novega frizerskega
damskega salona v Prečni ulici 4,
poleg mestne kopeli. 747

Parno pekarno
moderno opremljeno, z dnevnim
prometom 3—4000 Din, v strojem
centru Zagreba, prodam za 300.000
Din. Pojasnila daje Milan Milender,
Zagreb Peščenica 11/9. 733

Družabnika
s primernim kapitalom želimo za
trgovino mešanega blaga. Mesečni
promet oca. 120.000 Din. Ponudbe
na oglašni oddelki »Slov. Naroda«
pod »Trajna eksistenca«/736. 736

Dva parna kotla
kompletna, bakrene cevi, železne
kandelabre, motor 8 HP, kompresor,
krožne škarje, stroj za robljenje
pločevine, sidra, prodaja
Franc Stapič, železnina
v Ljubljani

DRVA
PREMOG
KOKS
pri družbi »Kurivo«, Dunajska
cesta št. 33. — Javna
skladišča. Tel. 3434. 11-T

Perfektno kuharico
z večletnimi spricavali išče zelo
dobro rodbina (2 osebi) v Beogradu.
Voditi mora kuhinjo popolnoma
samostojno. Starost 30—35 let.
Začasna plača 700 Din. Ako oseba
ustreza zahtevam, se lista zviša
na 800 Din. Ponudbe na naslov:
Ludvik Plavšak, veleposelnik,
Sv. Jurij ob Taboru. 734

Železnato vino
lekarnarja dr. G. Piccollija
v Ljubljani krepa oslabele malotrvne odrasle in otroke. 87-L

Premog
in DRVA najbolje vrste dobavila
L. Pogačnik
Bohoričeva 5. Telefon 2059
94-L

Krompir
beli (Schneeflocken) roza, zgodnji
amerikanec, fižol vseh vrst, česen
(beli luk) kupujem po dnevnih cenah
vsako količino. — Pismene
ponudbe na naslov: B. Hajdin, Zagreb,
Vlaška ul. 44. 719

Seno po Din 110 in slamo po Din 75 za 100 kg

prvovrstno sladko v balah, če se vzame v količini nad 10 bal tudi cenejše, prodaja iz komisij-ske zaloge

Špedicija TURK, Ljubljana

Vaš interes pride popolnoma do veljave, če oglašujete v edinem in najstarejšem slovenskem popoldnevniku

Slovenski Narod

+

Jošpina Trenz

vdova dvornega svetnika

previdena s tolažili svete mirno v Gospodu zapala. Pogreb nepozabne rajnice bo v petek, 31. t. m. pop. z Draškoveca na pokopališču v St. Jerneju. Blag ji spomin!

Draškovec - St. Jernej, 30. januarja 1930.

Dr. Ferdo, zdravnik, Marijana, Matilda, ing. Gustav Trenz, Elizabeta por. Luschin in ostali sorodniki.